

**«Κατήχηση καὶ νέες τεχνολογίες ἐπικοινωνίας.
Αναζητώντας τὴν βασιλική ὁδό».**

**Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Σερρών καὶ Νιγρίτης κ. Θεολόγου**

Τό ἱερό λειτούργημα τῆς κατηχήσεως ὡς ἔκφραση τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης, διακονίας καὶ ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας μας ἀποτελεῖ ἱερό καὶ ἀναπαλλοτρίωτο καθῆκον Της κατὰ τὴν ἐντολή τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου μας: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν»¹. Τό ἱερό αὐτό ἔργο καλλιιεργεῖ τὸν ἔσω τῆς καρδίας ἄνθρωπον πρὸς τὴν αὐθεντικὴ βίωση τοῦ μυστηρίου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Στὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ περιγράφεται ἡ ἀποστολή καὶ ὁ χαρακτήρας τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς μαθητεία Χριστοῦ, σπουδὴ πίστεως καὶ μέθεξι ἁγιότητος.

Ἡ διδασκαλία τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ συνιστᾷ μίαν διά βίου θεμελιακοῦ χαρακτήρος ἀναπαλλοτρίωτον ποιμαντικὴν ὑποχρέωσιν καὶ πολυτίμητον προσφορὰν μητρικῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, πρὸς τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ. Τό κατηχητικὸν ἔργον μᾶς μυσταγωγεῖ στό ὀλόφωτο κόσμον τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ μᾶς εἰσαγάγει στό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ ἄνθρωπος ἁγιάζεται καὶ χαρισματικῶς θεοποιεῖται.

Τὸ ἔργο τῆς κατηχήσεως τὸ ἐμπιστεύθηκε ὁ Κύριός μας στοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἐκεῖνοι δε στοὺς διαδόχους τους Ἐπισκόπους. Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία κατηχητὲς ὀνομαζόταν ὅσοι εἶχαν τὸ λειτούργημα, ἀδεία καὶ εὐλογία τῶν ἐκασταχοῦ Ἐπισκόπων, νά διδάσκουν στοὺς κατηχουμένους τίς ἀλήθειες τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Στους βυζαντινοὺς μάλιστα χρόνους μεταξύ τῶν ὀφφικίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιλαμβάνετο καὶ τὸ ὀφφίκιο τοῦ κατηχητοῦ.

¹ Ματθ. 28, 19-20.

Αναμφιβόλως πρώτος, μεγάλος και αιώνιος διδάσκαλος-κατηχητής της Ἐκκλησίας Του ὑπάρχει κατ' ἀκρίβειαν μόνον ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ Ὅποιος μάλιστα δικαίως ἀπεκαλεῖτο καὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του, Διδάσκαλος. Οἱ ἅγιοι μαθητές Του, τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἀκόμη καὶ οἱ Φαρισαῖοι Τὸν ἀναγνωρίζουν ὡς «ραββί»². Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι «ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων»³. Οἱ περιβόητοι γιὰ τὴν σκληροκαρδία τους Ναζωραῖοι ἔμειναν κατάπληκτοι ἀπὸ τὸ πνευματικὸ βᾶθος καὶ τὸ ἀπαράμιλλο μεγαλεῖο τῆς διδασκαλίας Του, ὥστε «πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ»⁴.

Τὸν θεῖο Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας μας, Κύριον καὶ Σωτῆρα μας Ἰησοῦν Χριστόν, ἀκολουθοῦν ὡς διάκονοι καὶ συνεχιστές τοῦ δικοῦ Του πάντοτε ἔργου, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ αὐτήκοοι καὶ αὐτόπτες τοῦ Λόγου, τοὺς ὁποίους ἐγέννησε ἡ γλωσσοπυρσόμορφος χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Αὐτοὶ παρέδωσαν στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας, τὸ ὁποῖον ὡς ἱερὰ καὶ σώζουσα παρακαταθήκη πίστεως καὶ ζωῆς, διὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἔφθασε μέχρι τῆς ἡμέρας μας⁵. Ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ μάλιστα ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀποτυπώνει ἔντονα στίς ἐπιστολές του ἀπόψεις καὶ σκέψεις πού στοιχειοθετοῦν μιὰ ἰδιαίτερα προωθημένη παιδαγωγικὴ, κατὰ μίμησιν τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὴν ζωὴ, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ συγγραφικὸ ἔργο του, ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν ἀπέδειξε πῶς ὑπῆρξε ἐκ τῶν θεμελιωτῶν τοῦ κατηχητικοῦ καὶ παιδαγωγικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας⁶. Μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ἀκολουθοῦν οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες. Λίγο μετὰ τὸν 2^ο αἰῶνα μ.Χ. μάλιστα ἰδρύθηκαν οἱ πρώτες κατηχητικὲς σχολές στὴν Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια κ.ά.. Ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπῆρξαν κατηχητές, ὅπως καὶ πολλοὶ μοναχοὶ, λαϊκοὶ καὶ μάρτυρες, ὡς λ.χ. ὁ Ἅγιος Δημήτριος, ὅπως διαβάζουμε στὰ ἱερὰ συναξάρια τους.

² Ἰω. 3, 2, (ραββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος;) κ.ά.

³ Λκ. 19,48.

⁴ Λκ. 4,22.

⁵ Α. Μακράκης, *Θεία καὶ Ἱερά Κατήχησις*, Αθήνα, 1957, σ. 11.

⁶ Ι. Κογκούλης, *Κατηχητικὴ καὶ Χριστιανικὴ Παιδαγωγικὴ*, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 77.

Ὁ Κύριός μας λοιπόν πρωτίστως, οἱ ἅγιοι Απόστολοι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι τὰ ἱερά πρότυπα γιὰ κάθε κατηχητή, ἀπό τὰ ὁποῖα ἐμπνέεται καὶ καθοδηγεῖται. Ὁ κατηχητής γιὰ νὰ καρποφορήσει ἡ διακονία πού ἀναλαμβάνει πρέπει νὰ εἶναι ζωντανό καὶ ἐνσυνείδητο μέλος τῆς Ἐκκλησίας, συμμετέχοντας στήν λειτουργική καὶ μυστηριακή ζωή της⁷. Δὲν ὀφείλει νὰ περιορίζεται σέ μία θεωρητική καὶ ἀφηρημένη διδασκαλία, ἀλλὰ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ζωντανό πρότυπο πίστεως, ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, ἀρετῆς καὶ ὑπόδειγμα πρὸς μίμηση.

Τὸ τρίπτυχο «κατήχηση, κήρυγμα, βάπτισμα», ἀπό τὰ πρῶτα κιόλας χρόνια τῆς ἐπιγείου μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπῆρξε ἓνα μέγεθος στατικό, κυρίως ὡς πρὸς τὴν μεταξὺ τους σχέση. Βεβαίως ἡ διδασκαλία, ὡς μαρτυρία τῆς ἐν ἡμῖν πίστεως καὶ ἐλπίδος, εἶχε πάντα τὸ προβάδισμα. Πολύ παραστατικά παρουσιάζει τὸ γεγονός αὐτό ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· «Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; Πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὐ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος;...»⁸. Ὡστόσο οἱ διάφορες ἐξω-τερικὲς περιστάσεις καὶ οἱ ἀνάγκες τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, ἔδιδαν κατὰ περίπτωσιν τὴν ἀφορμὴ νὰ γίνονται μεταβολές στὴ σχέση τῶν τριῶν αὐτῶν παραμέτρων. Ἐτσι συχνά τὸ κήρυγμα καὶ ἡ κατήχηση ταυτίζονταν, σὲ τέτοιο μάλιστα σημεῖο πού νὰ χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «κατηχεῖν»⁹ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ κηρύγμα-τος. Ὁ ἴδιος πάλι ὅρος χρησιμοποιεῖτο καὶ μὲ τὴν ἔννοια τῆς διδασκαλίας τόσο γενικῶς¹⁰, ὅσον καὶ εἰδικῶς ὡς διδασκαλία πού συνεχιζόταν καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα¹¹.

Ἀνεξαρτήτως πάντως ἀπὸ τὸ νόημα πού ἀποδιδόταν κάθε φορά στὸ ἔργο τῆς κατηχήσεως, εἶναι γεγονός ὅτι πρὶν ἀπὸ τὸ ἅγιο βάπτισμα στήν πρώτη χριστιανική Ἐκκλησία, προηγεῖτο ὑποχρεωτικῶς μία κατηχητική διδασκαλία, τῆς ὁποίας τὴν πληρότητα καὶ ἐπάρκεια ἤλεγχε ὁ ἴδιος ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ τόπου.

⁷ Ε. Θεοδώρου, «Κατηχητής», ΘΗΕ 7, (1965), 456.

⁸ Ρωμ. 10, 15.

⁹ Α΄ Κορ. 14, 19.

¹⁰ Ρωμ. 2, 18.

¹¹ Λουκ. 1, 4, Πράξ. 21, 12, Γαλ. 6, 6.

Ο Απόστολος Παῦλος τὴν ὀνομάζει «τύπο διδαχῆς»¹². Μάλιστα σ' ἄλλη εὐκαιρία ὁ ἴδιος Απόστολος μᾶς περιγράφει μὲ συντομία καὶ τὸ περιεχόμενο αὐτῆς τῆς διδαχῆς. Κι αὐτό εἶναι ἡ μετάνοια, ἡ πίστη στὸν Θεό, ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία καὶ ἡ πλήρης ἀποδοχὴ αὐτῆς, τὸ βάπτισμα, ἡ χειροθεσία μὲ τὴν ὁποία ἔρχεται τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν καὶ ἡ αἰώνια κρίση¹³.

Στὸ διάβα τῶν αἰώνων ἡ κατήχηση αὐτὴ πρὸς τοὺς ἐνηλίκους, χωρὶς νὰ ἀλλάξει στὸν βασικό της πυρήνα, προσαρμόσθηκε γιὰ ποιμαντικούς λόγους στὶς πνευματικὲς συνθήκες. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων (4ος αἰῶνας), ὑπῆρξε πρότυπο κατηχητῆ καὶ διδασκάλου. Ὁ ἴδιος διακήρυττε ὅτι ὁ φωτισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ διδάσκαλος ὀφείλει, ὅσο σοφὸς καὶ ἂν εἶναι, ὅσο καὶ ἂν ὑπερτερεῖ τῶν μαθητῶν του, νὰ συγκαταβαίνει καὶ νὰ κατεβαίνει στὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο, ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται, γιὰ νὰ καταστήσει προσιτὴ τὴν εὐαγγελικὴ ἀλήθεια σὲ ὅλους¹⁴. Πρῶτος εἰσήγαγε τὴ θεωρία τῆς κατηχήσεως καὶ τὸ ὑλικὸ στὸ ὅποιο αὐτὴ θὰ βασίζεται. Ὁ ἴδιος ὑποδεικνύει τὸν καταλληλότερο καὶ ἀρμοδιότερο τρόπο κατηχήσεως καὶ διδασκαλίας, σημειώνοντας εὐστοχες ψυχολογικὲς καὶ διδακτικὲς παρατηρήσεις ποὺ ἄριστα θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν θέση σὲ ἓνα σύγχρονο παιδαγωγικὸ ἢ ἐπιστημονικὸ σύγγραμμα.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἀνέπτυξε 24 συνολικῶς κατηχήσεις. Ἡ πρώτη ὀνομάζεται «Προκατήχησις» - ἀποτελεῖ πάντα τὴν εἰσαγωγὴ στὶς ἐπόμενες- καὶ τὶς 5 τελευταῖες τὶς ὀνομάζει «Μυσταγωγικὲς Κατηχήσεις». Σκοπὸς τῶν κατηχήσεων εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν πρὸς τὸ φῶσιμα προσερχομένων τῶν θεμελιωδῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ μύησις τῶν νεοφωτιστῶν στὰ θεῖα μυστήρια τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἡ ἐμπειρικὴ γνωριμία τοῦ πιστοῦ μὲ τὴν ποιότητα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ὡς βάση τῆς κατηχητικῆς του ἐργασίας, ὁ ἅγιος Κύριλλος θέτει τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως. Στὴν προκατήχηση παρέχει γενικὲς συστάσεις (προπαρασκευὴ πρὸς

¹² Ρωμ. 6, 17.

¹³ Ἐβρ. 6, 1.

¹⁴ Δ. Μωραΐτης, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, ὡς Κατηχητῆς καὶ Παιδαγωγός, (ἐν Θεσσαλονίκη: Ἐκδ. Οἶκος Τριαντάφυλλου, 1949), 12.

ύποδοχή τῆς νέας διδασκαλίας, τονισμός τῆς σημασίας τῆς κατηχήσεως κ.λπ). Στις δὲ πέντε πρώτες κατηχήσεις του ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁμιλεῖ γιὰ τὴν μετάνοια ὡς ψυχικὴ προπαρασκευή, γιὰ τὸ βάπτισμα τοῦ ὁποίου ἐξαίρει τὴ σημασία καὶ διδάσκει εἰσαγωγικὰ τὰ κεφάλαια τῆς πίστεως, τῆς ὁποίας τονίζει τὴν ἀναγκαιότητα¹⁵.

Στὴ συνέχεια τοῦ πονήματος ὑπάρχουν 13 κατηχήσεις στίς ὁποῖες ἀναπτύσσεται τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως¹⁶: Ἡ Περὶ Θεοῦ Πατρὸς διδασκαλία περιλαμβάνει 4 κατηχήσεις (ἕνας Θεός, - Πατέρας - Παντοκράτορας - δημιουργὸς ὁρατῆς καὶ ἀόρατης φύσης), ἡ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλία καταλαμβάνει 6 κατηχήσεις (Θεότητα - Υἱὸς Θεοῦ - Ἐνανθρώπηση - Πάθη - Ἀνάσταση - Δευτέρα Παρουσία). Ἡ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διδασκαλία ἀναπτύσσεται στίς δυὸ ἐπόμενες κατηχήσεις. Τέλος διδάσκει σὲ μία κατήχηση τὰ περὶ Ἐκκλησίας, κοινῆς ἀναστάσεως καὶ αἰωνίου ζωῆς. Οἱ «Μυσταγωγικὲς Κατηχήσεις» ἀφιερώνονται στὴν ἐξέταση τῶν μυστηρίων, τοῦ βαπτίσματος, του χρίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ δομὴ τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς ἓνα σημαντικό βοήθημα καὶ ὁδηγὸ στὴν κατηχητικὴ διδασκαλία. Ὅπως κάθε συστηματικὴ μορφή διδασκαλίας, ἔτσι καὶ τὸ κατηχητικὸ ἔργο ὀφείλει νὰ ἀναπτύσσεται μὲ βάση ἓνα συγκεκριμένο πρόγραμμα διδασκαλιῶν, πού θὰ ἐμπνέεται καὶ θὰ ἐκκινᾷ ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ διδασκαλία, τὴν ἁγιοπνευματικὴ, πατερικὴ παράδοση καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, ὥστε νὰ ἐπιτευχθεῖ τὸ ἐπιθυμητὸ ἰδεῶδες καὶ νὰ ὑπάρχει ἐνότητα, πρόοδος καὶ συνέχεια στό ἔργο. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ὁδήγησε στὴν σύγχρονη ἐποχὴ κυρίως δὲ κατὰ τὰ πρώτα μεταπολεμικὰ χρόνια (ἐποχὴ ἀκμῆς τῶν κατηχητικῶν σχολείων) στὴ σύνταξη Κοινῶν Ἀναλυτικῶν Προγραμμάτων - ὡς ἀντίμετρο στὴν ἰδιωτικὴ πρω-

¹⁵ Δ. Μωραΐτης, Ὅπ.π., σ. 25-26.

¹⁶ Τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως πού δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴν Πρώτη καὶ Δεύτερη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (325 καὶ 381 ἀντίστοιχα) εἶναι ἡ σύντομη ὁμολογία τῆς πίστεώς μας μέσα στὴν ὁποία παρουσιάζονται περιληπτικὰ, μὲ σαφήνεια καὶ αὐθεντικὰ τὰ βασικὰ δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὰ ἑπτὰ ἄρθρα δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τὸ 325 καὶ τὰ ἄλλα πέντε ἄρθρα ἀπὸ τὴν Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (381μ.Χ.).

τοβουλία και στην προχειρότητα που χαρακτήριζε την διδάσκουσα ύλη των κατηχητικών, που παρά τις όμολογουμένως καλές προθέσεις δημιουργούσε σύγχυση και δυσκολίες.

Κατά την κ. Μαρία Καράμπελια, Καθηγήτρια στην Ανωτάτη Ακαδημία Θεσσαλονίκης, σε σχετική εισήγησή της: «Ο θεσμός των Κατηχητικών Σχολείων στην Ελλάδα» στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ιερατικών Σπουδών» και του μαθήματος «Εφαρμοσμένη Ποιμαντική», μεταξύ άλλων αναφέρει: «Αφού τα παιδιά εντάσσονταν στην Εκκλησία με τον νηπιοβαπτισμό, δημιουργήθηκε ή ποιμαντική ανάγκη να κατηχούνται μετά το άγιο βάπτισμα. Έτσι δημιουργήθηκε ο θεσμός των κατηχητικών σχολείων, που αν και κατά καιρούς αμφισβητήθηκε εξ αιτίας της δυτικής του προελεύσεως, αξιοποιήθηκε ποιμαντικώς από την Εκκλησία της Ελλάδος». Το 1870 ή Σύναξη των Πρεσβυτέρων¹⁷, πρώιμη μορφή του σημερινού Ιεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ελλάδος, με προτεσταντικές όμως καταβολές, ιδρύει στην Αθήνα τα πρώτα Κυριακὰ Σχολεία (Sunday Schools). Ανάλογες κινήσεις είχαν προηγηθεί στον προτεσταντικό κόσμο, όπως στην Αγγλία (1775), την Αμερική (1824) και τη Γερμανία (1825).

Αναμφίβολα, το κατηχητικό σχολείο, με τις ανωτέρω σημειούμενες έπισημάνσεις, αποτελεί αντικειμενικῶς έναν εκκλησιαστικό θεσμό στην Ελλαδική Εκκλησία και την ελληνική κοινωνία με θετικό πρόσημο, διότι ανέθρεψε πνευματικῶς ἐπὶ σειρά δεκαετιῶν τίς γενιές τῶν ἑλληνοπαίδων, ἐμπνέοντάς τε μετὰ τὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ ἦθος, τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοση καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθεια. Αποτελεῖ ἀληθῶς μιὰ πνευματικὴ ὄραση γιὰ τίς νεανικὲς ψυχές, μέσα στὴν ἔρημο τῶν πόλεων, τὴν κοινωνικὴ ἀποξένωση, τὴ μοναξιά καὶ τὴν ψυχικὴ ἐρήμωση πού ἔχει ἐπιφέρει ὁ σύγχρονος τρόπος ζωῆς, ιδιαίτερα μέσα στίς πολύβουες μεγαλουπόλεις. Σήμερα καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔχουν συγκεντρωθεῖ τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι σ' ἓναν περιορισμένο τόπο, εἶναι δυστυχῶς

¹⁷ Ἄνδρ. Νανάκης, *Εκκλησία ἐθναρχοῦσα καὶ ἐθνική: Μέσα ἀπὸ τὴ Σύναξη τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τὸν Ἱερό Σύνδεσμο τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος: 1870-1922*, Θεσσαλονίκη 2007, σ. 381.

μεταξύ τους αποξενωμένοι. Σχήμα οξύμωρο, πού όμως αποτελεί πραγματικότητα.

Ἡ κατάσταση αὐτῆ τῆς ψυχικῆς ἀπομονώσεως, καθώς και ὁ καταιγισμὸς ἀπὸ τὶς χιλιάδες, τῶν ὄχι συχνὰ ὠφέλιμων μηνυμάτων, πού κατακλύζει τὰ παιδιά μας καθημερινά, ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ κουράζονται, νὰ ἀποπροσανατολίζονται και νὰ φθείρουν τὶς εὐαίσθητες παιδικὲς και νεανικὲς ψυχές.

Τὴν σημασία και τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου τῆς κατηχήσεως τῆς νεολαίας στήν σύγχρονη πραγματικότητα ὑπαγορεύουν τὸ χρέος ποιμαντικῆς μας εὐθύνης, οἱ ἀνάγκες τῶν καιρῶν και οἱ πολλὲς και ποικίλες προκλήσεις. Ἡ Ἐκκλησία ἀπηλλαγμένη ἀπὸ φοβικὰ σύνδρομα και μυωπικὲς συμπεριφορές, ὀφείλει νὰ ἀξιοποιήσει δημιουργικὰ και τὶς νέες δυνατότητες, πού προσφέρει ἡ ραγδαίως ἀναπτυσσόμενη τεχνολογία, στοὺς σύγχρονους καιρούς, προστατεύουσα ὅμως πνευματικῶς τὰ παιδιά Τῆς ἀπὸ ὑπαρκτὲς και ἐπικίνδυνες ἀτραπούς. Ἡ ἀξιοποίηση τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς σύγχρονης τεχνολογίας, και μάλιστα τῆς πληροφορικῆς και ἐπικοινωνίας ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας στό κατηχητικό ἰδιαίτερος ἔργο Τῆς, δὲν πρέπει νὰ συνδέεται μόνον μὲ τὴν δυνατότητα ἀντλήσεως, εὐκόλα και γρήγορα, χρήσιμων πληροφοριῶν γιὰ τὸ κατηχητικό ἔργο ἢ και τὴν ἀναγκαιότητα ἐπικαιροποιήσεως τῆς ποιμαντικῆς διακονίας και τὴν ἀξιοποίηση τῶν συγχρόνων ἐπικοινωνιακῶν μέσων ἀπ' Αὐτήν, προκειμένου νὰ διαδώσει τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου στὸν σύγχρονο κόσμον, ἀλλὰ και μὲ τὴν ὑποχρέωση τῆς πνευματικῆς περιφρουρήσεως τοῦ ποιμνίου Τῆς.

Ἡ ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, ὡς μητέρα φιλόστοργη τοῦ λαοῦ Τῆς, ὀφείλει νὰ ἀναδείξει διδακτικῶς και παιδαγωγικῶς τὶς θετικὲς δυνατότητες τῶν νέων τεχνολογιῶν, ἀλλὰ και νὰ ὑποδείξει και τοὺς κινδύνους, πού ἐλλοχεύουν και μποροῦν νὰ βλάψουν τὸν ἄνθρωπον, εἰδικῶς δὲ τὸν νέο και ἔφηβο χρήστη τους, τὸ ἀγόρι ἢ τὸ κορίτσι. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιλεκτικῶς, μὲ προσεκτικὰ βήματα και σύνεση, μπορεῖ και πρέπει, νὰ ἀξιοποιήσει τὶς δυνατότητες, πού Τῆς δίδονται, γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν πρόοδο τοῦ ποιμαντικοῦ Τῆς ἔργου, πού ἔχει ὡς ἀποδέκτη τὸν ἄνθρωπον. Λίαν διαφωτιστικὴ ἀλλὰ και ὑπομνηστικὴ τοῦ

χρέους ἔναντι τῆς νέας γενιᾶς εἶναι καί ἡ σοφή καί πάντα ἐπίκαιρη προτροπή τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: «Καθάπερ τῆς ροδωνιᾶς τοῦ ἄνθους δρεψάμενοι τάς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν, οὕτω καί ἐπί τῶν τοιούτων λόγων ὅσον χρήσιμον καρπωσάμενοι, τό βλαβερόν φυλαξώμεθα¹⁸.

Στό μέτρο πού ἡ κατάχρηση τῶν δυνατοτήτων των νέων τεχνολογιῶν ἐπικοινωνίας, γεγονός ἀπολύτως ὑπαρκτό καί ἐπικίνδυνο, ἐπηρεάζει τήν ψυχοσωματική υἰγεία τοῦ νέου ἀνθρώπου, τότε, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νά περιφρουρήσει καί νά ἐνημερώσει τὰ πνευματικά Της τέκνα, σέ συνεργασία μάλιστα καί μέ ἄλλους κοινωνικούς φορεῖς, γιά ὅ,τι ὀλέθριο συνεπάγεται ἡ ἀδιάκριτη, ἀλόγιστη καί ὑπέρμετρη χρήση τους. Ἡ ἀγία Ἐκκλησία μας, καλεῖται νά παράσχει τὰ πνευματικά ἐκεῖνα ἀντισώματα, πού θά προφυλάξουν τοὺς νέους μας καί ὄχι μόνον, ἀπό τοὺς κινδύνους τῶν νέων τεχνολογιῶν τοῦ διαδικτύου, τῶν μέσων κοινωνικῆς δικτύωσης, πού συνεχῶς ἀναπτύσσονται καί ἐξελίσσονται, χωρίς νά ὑπάρχει πάντοτε τὸ ἀνάλογο ἀξιακὸ καί ἠθικὸ ὑπόβαθρο καί ἀντίβαρο. Αναζητεῖται λοιπόν ἡ βασιλική ὁδὸς τοῦ μέτρου καί τῆς ὠφελείας.

Ἡ πρόοδος τῆς τεχνολογίας καί τῆς ἐπιστήμης γενικώτερον βεβαίως, ὡς δῶρον Θεοῦ εἶναι συχνά ἓνα χρήσιμο ἐργαλεῖο, ποτέ ὅμως αὐτοσκοπὸς τῆς ζωῆς μας. Τὸ ἐπόμενο βῆμα, πού εἶναι ἤδη ὄρατὸ καί ἔρχεται μέ μεγάλη ταχύτητα, ἐὰν δὲν εἶναι ἤδη ἐδῶ, εἶναι ἡ πρόκληση τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης, ἡ ὁποία, χωρίς τὸ κατάλληλο πνευματικὸ, νομικὸ καί ἠθικὸ πλαίσιο, θά ὀδηγήσει τὴν ἀνθρωπότητα σὲ μία ἀνείπωτη σκλαβιά καί καταδυνάστευση τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὰ δημιουργήματά του, τὶς μηχανές. Ὁ ἀνθρώπος ὡς θεῖο δημιούργημα καί εἰκόνα τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ, δέν μπορεῖ νά ἀντικατασταθεῖ ἢ ὑποκατασταθεῖ ἀπὸ καμία μηχανή πού μπορεῖ νά ἔχει «νοημοσύνη δοτῆ» καί προγραμματισμένη ἔξωθεν, δέν ἔχει ὅμως λογική καί ἀθάνατη ψυχή. Ὁ θρυλούμενος στήν ἐποχή μας «μετάνθρωπος», μᾶς εἰσαγάγει μέ γοργό βῆμα στήν ἐποχὴ πού περιγράφεται μέ ἐνάργεια στό ἱερό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου.

¹⁸ Μεγ. Βασιλείου πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλλήνων ὠφέλειντο λόγον.

Ἡ Ἐκκλησία, σήμερα κιόλας, ἔχει χρέος, νὰ δημιουργήσει τὶς πνευματικὲς ἐκεῖνες προϋποθέσεις, γιὰ τὸν σχεδιασμὸ καὶ τὴν ἀνάπτυξη μίας νέας ποιμαντικῆς, ποὺ θὰ λειτουργήσει ὡς ἀνάχωμα στὴν μεγάλη πρόκληση, τῆς ἀνεξέλεγκτης, δηλαδή, ἀνάπτυξης τῆς πληροφορικῆς, ποὺ πολὺ σύντομα θὰ ἀντιμετωπίσει ὁ κόσμος ὁλόκληρος. Μὲ ρεαλισμὸ, ὀργανωμένο σχεδιασμὸ καὶ μελέτη, προσευχή, ἔμπονη ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἐκκινώντας πάντοτε ἀπὸ τὸ στέρεο ἔδαφος τῆς ἀμωμῆτου, ὀρθοδόξου πίστεως καὶ παραδόσεως, κτίζοντας γέφυρες συνεργασίας καὶ συμπροβληματισμοῦ μὲ κοινωνικὲς ομάδες, ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια μὲ ἐμᾶς, καλὴ ἀνησυχία, ὀφείλουμε νὰ καταθέσουμε τὴν μαρτυρία τῆς πίστεως στὸν μόνον Σωτῆρα τοῦ κόσμου, τὸν Κύριό μας Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τῆς ἀγάπης στὸ πολυτίμητο πλάσμα του, τὸν ἄνθρωπο.

Ἀγαπητοί μου,

Ἡ κατηχητικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς ἔργο Χριστοῦ, ἀνήκει στὸν ἐσώτατο καὶ βασικὸ πυρῆνα τῆς ἀποστολῆς Της, ἀφορᾷ στὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρεία τοῦ μόνου Θεοῦ καὶ στὴν κατὰ Χριστὸν οἰκοδομὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ ὑπηρετεῖται μὲ δοξολογικὴ διάθεση, ταπεινὸ φρόνημα, διάθεση μαθητείας καὶ σπουδῆς στὸν ἀδαπάνητο πλοῦτο τῆς πατερικῆς διδασκαλίας, ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ ὑψηλὴ συναίσθηση τῆς τιμῆς, τῆς εὐλογίας ἀλλὰ καὶ τῆς εὐθύνης ἔναντι τοῦ Κυρίου μας καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του. Τὸ κατηχητικὸ ἔργο μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ μὲ ἀσφάλεια ὡς ὁ «πρόναος» τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος, ποὺ ὀδηγεῖ στὸν Ναό, στὴν ἀγία Τράπεζα, στὸν θεῖο κρατῆρα τῆς Ζωῆς, ὅπου τελεσιουργεῖται ἡ χριστοποίησις μας καὶ ἡ σωτηρία μας. Διὰ τῆς ἐνσυνείδητης μετοχῆς μας στὴν ψυχοτρόφο εὐχαριστιακὴ Τράπεζα, γινόμεθα σύσσωμοι καὶ σύναιμοι μετὰ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ καὶ κατανοοῦμε ἐμπειρικῶς τὸ ψαλμικὸν χωρίον: «Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν μέσῳ θεῶν»¹⁹.

Τὸ ἅγιο αὐτὸ ἔργο προϋποθέτει, πρὸς εὐόδωσίν του, βαθεῖα καὶ καθαρὴ πίστη καὶ ἀγάπη στὸν θεῖο Δομήτορα τῆς ἀγίας

¹⁹ Ψαλμὸς 81.

Ἐκκλησίας μας, Ἰησοῦν Χριστόν, ὀλόθυμη προσευχή, λειτουργική ζωὴ καὶ ἐμπειρία, ὑπακοὴ στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν Ἐπίσκοπο, θυσιαστικὸ φρόνημα, ἐκκλησιαστικὸ ἦθος, ἔμπνευση, ἐφευρετικότητα, ἔμπονη καὶ παραγωγικὴ ἀγωνία, ταπείνωση, πρωτοτυπία, συνεχῆ μελέτη, σοβαρότητα, πνεῦμα συνεργατικότητος, ὑπομονή, συνέπεια καὶ συνέχεια. Τὸ κατηχητικὸ ἔργο ὅταν ἐπιτελεῖται μὲ αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις εἶναι πράγματι μιὰ δυνατὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεό, μιὰ εὐλογία, μιὰ πολυτίμητη προσφορά στό πιό εὐπαθές καὶ διὰ τοῦτο λίαν συμπαθές τμήμα τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν νεολαία. Ὁ ἅγιος Θεός, εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ εὐλογεῖ τοὺς κόπους καὶ τὶς ἀγωνίες αὐτοῦ τοῦ ἔργου καὶ τὸ κάνει νὰ καρποφορεῖ! Ἐμεῖς, πού ἐλεηθήκαμε νὰ ἐργαζόμεθα στό γεώργιό Του ἃς ἔχουμε τὸν ζῆλο, τὴν προθυμία, τὸ φιλότιμο καὶ τὴν ἐργατικότητα τῶν καλῶν γεωργῶν, ὥστε στό τέλος τῆς ἡμέρας τῆς παρουσίας ζωῆς νὰ ἀκούσωμεν, χάριτι Θεοῦ, τῆς μακαρίας ἐκείνης Δεσποτικῆς φωνῆς, λεγούσης «Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου»²⁰. (Σᾶς εὐχαριστῶ).

Σεβασμιώτατε καὶ φίλτατε ἀδελφέ Ἱερώνυμε, ἐπιθυμῶ νὰ Σᾶς συγχαρῶ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου γιὰ τὴν ἀγία ἔμπνευση πού εἶχατε νὰ διοργανώσετε, μὲ τοὺς ἀξιούς συνεργάτες Σας, καὶ τὸ παρὸν λαμπρὸν καὶ κατὰ πάντα ἐπίκαιρον Συνέδριον. Εὐχομαι ὁ ἅγιος Θεός νὰ εὐλογήσῃ δαψιλῶς τοὺς ποιμαντορικούς Σας κόπους, νὰ χαρίσῃ πλατυσμόν καὶ ἐπιτυχίαν στό ἀποστολικό Σας ὄραμα καὶ ἔργον καὶ νὰ χαρίσῃ πλούσιον ἀμητόν στίς ἐργασίες τοῦ παρόντος Συνεδρίου. Καλὴ ἐπιτυχία. Καὶ πάλιν θερμὰ συγχαρητήρια!

²⁰ Μτθ. 25, 21.